

Pastirček Orenček.

Povest. — Špisal Josip Vandot.

3.

renček je stopal za gozdarjem in Jozom skozi gozd. Ne-
prestano je občudoval starega gozdarja. Z veliko lahkoto
je stopal gozdar navzdol, in niti najmanjše utrujenosti
ni bilo opaziti na njem. A še bolj je občudoval Orenček
hlapca Joz. Joz je bil silno velik, a tudi močan, da bi
se pograbil z medvedom. Imel je dolge roke in nože in
je delal velike korake. Hrbet je imel širok in dlani ka-
kor lopate. Niso govorili ljudje zaman, da Joz dvigne z
lahkoto debel hlod, ki ga prevalita dva moža s težavo. »Ej, ta Joz,
ta Joz!« si je mislil Orenček. »Ne bilo bi zdravo, če bi prišel kdo
v njegove kremplje. Kar zmel bi ga. O, da bi bil jaz tako močan! Ej, ta
Joz, ta Joz...«

Iz gozda so stopili na prostrano trato. In tedaj jim je prisopihal
nasproti mlad človek, srednje, čokate postave. Pod nosom je nosil košate,
črne brke; temne, udrte oči so mu gledale prekanjeno in prihuljeno v
svet, in človek, ki se je ozrl v nje, je moral misliti nehoté: »Čuvaj se
teh oči!«

Pozdravil je ta človek in je hotel mimo. A Joz ga je ustavil in ga
vprašal: »Kam pa ti, Melhar?«

»Po sir grem na planino,« je odvrnil človek in je odhitel dalje.

»Čuden človek,« je dejal Joz. »Ne gre v družbo, nikamor ne gre.
Samzase živi in hodi po svojih potih. Res, čuden človek. Pač ga hvali
Zakrajnik in pravi, da še ni imel tako pridnega in vestnega hlapca...
Bog vedi, odkod je prišel in kje je njegov dom.«

»Lah je, iz Laškega je doma,« se je postavil pastirček Orenček, ki
je bil molčal vso pot. »Lah je, saj jaz vem. Nihče ne gleda tako grdo in
kosmato kot Lah. Pa mi verjemita, če hočeta.«

Gozdar je molčal. Njegov obraz se je pomračil in neprestano je
gledal za fantom, ki je spel navkreber. Ko je izginil ondi gori za smrekami,
je stisnil gozdar pest, pa je rekel: »Potuhnjenec je. Jaz vem, da je potuh-
njenec. Ne motim se. No, pa že pride čas.«

Hiteli so nato navzdol in so dospeli kmalu v dolino. Daleč doli so
krenili čez lesen most, ki se je dvigal nad šumečo, drvečo Pišenco. Bližali
so se vasi, ko so se ravno oglasili jasni zagorski zvonovi. Pritrkavali so
sveti nedelji in so oznanjali delopust. Mehki in sladkovabeči so bili ti
glasovi in tako svečani, da se je topilo srce. Solnce se je že nižalo k
temnim koroškim goram. S sinjega, strmega Vitranca je padala senca, ki
je segala skoro do bele zagorske vasi. Nad vasjo pa se je smehljalo jasno
nebo, in mir je počival nad belimi kočami... Jasno so zvonili zvonovi,
in visoko z belih skal jim je odgovarjal stoglasen odmev...

Orenček je dospel domov. Kosmačeva mati je bila sama doma. Pastirček ji je povedal takoj, kar mu je naročil Jernej. Ženica se je prestrašila. Roke je sklenila, pa je zatarnala. »Nazaj hoče? Nazaj v vojsko hoče? O, zakaj si je to izmislil? Ali je pa tudi res, kar si mi povedal, Orenček? Da je Jernej sklenil kaj takega!«

»Res je, mati,« je potrdil Orenček. »Tako mi je naročil Jernej: Povelj doma, da se vrnem k vojakom. Bog je ukrenil tako in biti mora. Ni mi več življenja tu. Tako mi je rekel Jernej, in jaz sem vam povedal vse.«

Kosmačeva mati se ni mogla utolažiti. Bolelo jo je v duši, zelo bolelo. Saj je vedela, da je njen sin izgubljen, če se vrne k vojakom. Bog vé, kako velika kazen ga čaka? In Bog vé, če ga ne ubijejo Lahi v krvavem boju? — In ubogo mater je bolelo vedno huje. Še od pomladi sem ni imela nikoli mirne ure. Vedno in vedno se je bala za svojega sina, ki se je skrival pod Prisankom. Vedno je mislila, da pridejo biriči in ga zavohajo. In tako ni našla miru niti v spanju. A zdaj je sklenil Jernej, da se vrne k vojakom. Materi je govoril v srcu skrit glas, da je to edino pametno, kar more storiti sin. Bog vé, koliko časa se bo mogel še skrivati? In Bog vé, če se bo smel kdaj vrniti domov? Nemara poteko še leta in leta, in Jernej še vedno ne bo smel domov... Če se pa vrne k vojakom, pa pride nemara po dokončani vojski zdrav in čil nazaj. In zopet bo vesel in zadovoljen in bo živel zadovoljno. Saj Bog je dobrotljiv in bo naklonil ubogemu materinemu srcu tolažbe in ne bo pustil, da bi krvavelo.

In mati se je potolažila za trenutek. S predpasnikom si je obrisala obraz, pa je pričela netiti na ognjišču. Orenček je stopil v vežo. Ravno tedaj je pa stopil preko prağa mož srednje postave, noseč na hrbtu težko bisago. Ko je zagledal Orenčka, se mu je razjasnil obraz, in nasmejaj se je veselo: »Dober večer, Orenček.«

»Oj, stric Kofetič!« se je razveselil pastirček. »Kaj ste prišli spet? Že dolgo vas gotovo ni bilo pri nas. Že dolgo. Na, pa ste prišli spet.«

»Prišel sem, prišel,« je odgovoril mož, pa je postavil težko bisago na klop. »Saj veš, da se pričinja košnja pri vas. In kdaj se je vršila košnja brez Kofetiča, ha?« — In mož je prijel Orenčka za glavo, pa ga je gledal od vseh strani. Zadovoljno se je smejal in govoril: »O, kako rasteš, Orenček! Ti boš še korenjak, resnično boš še korenjak.«

Nekaj mehkega, ljubeznipolnega je bilo v Kofetičevem glasu. Kar gledal je v mladega, krepkega pastirčka in se ga ni mogel nagledati. Pa tudi Orenček je bil vesel. Rad je imel strica Kofetiča že od nekdaj. A sam ni vedel, zakaj. Nihče ni vedel, kje je Kofetič doma. Nikomur še ni bil povedal, kdo da je in odkod je doma. Vsako poletje se je prikazal v zağorski vasi ob času košnje. Kosil je pri kmetih in je bil dober delavec, da so ga imeli povesod radi. Dobro volje je bil vsekdar in korajžen, da malokdo tako. Delal je pridno in je hodil od hiše do hiše, pa se uđinjal za nekaj dni. A minilo je poletje, in bližala se je jesen. Tedaj pa je izginil

Kofetič kar čez noč. Nihče ni vedel, kam je izginil. Ko je pa prišlo poletje in je dozorela trava, prikazal se je pa spet. Pa so ga izpraševali ljudje, kje je bil in odkod je prišel. A Kofetič je le zmignil z rameni, pa je odvrnil: »I, kje sem bil? Povsod, povsod, kjer raste radovednost.« — A kadar je prišel, se je oglasil najprvo pri Kosmačevih. Lepo in veselo je govoril z Orenčkom, in obraz mu je kar žarel radosti. In kadar je odšel, se je poslovil edinole pri Kosmačevih.

Tako se je zgodilo tudi to leto. Prišel je Kofetič, pa se je ustavil pri Kosmačevih, da se nekoliko odpočije. Kosmačevka je stopila iz kuhinje, da ga pozdravi in povpraša po novicah. »Vojska bo, vojska, Mina,« je pravil Kofetič. »Čudo veliko vojakov je šlo na Laško. Pravijo, da je tam punt. No, naj le počakajo Lahi. Naši jim bodo že dali po grbi, da se jim ne bo več ljubilo vstajati. Naj le čakajo!... A drugega ni nič novega. Povsod kaže dobra letina. Hvala Bogu, vsaj to v teh dragih časih.«

In Kofetič je pripovedoval še o tem in onem. Do večera je pripovedoval, dokler nista prišla Kosmač in njegov sin Andrej domov. Potem je pa vrgel preko ramen svojo bisago. »Grem, k Gregorju grem,« je dejal. »Tam imam zastonj vsako leto prenočišče. Grem sedaj, pa pridem še jutri, če bo kaj časa. Lahko noč.«

In Kofetič je odšel. Dasi je bil utrujen od dolgega pota — sam Bog vé, odkod je bil prišel —, je vendar lahko stopal po cesti. Samo sključeno se je držal. Nemara ga je težila bisaga ali pa se je bil zamislil tako globoko?

Pri večerji so sedeli Kosmačevi tiho pri mizi. Mati je bila povedala Jernejevo sporočilo. In vsi so molčali in ugibali. Po večerji pa je izpregovoril Kosmač: »Naj stori, kar hoče. Bog mu udihni pravo misel! Trpimo tako in tako. A on trpi največ. Bog že ve, zakaj nam je poslal nesrečo.«

Kosmač je utihnil. Ker je bila že noč, se je spravil k počitku. Za njim je odšel tudi Andrej. Ostala sta v veži samo še mati in Orenček. Leščerba na levi je plapolala enakomerno in v veži je bilo skoro temno.

»Kaj praviš, Orenček?« se je oglasila hipoma mati. »Ali mu je zelo hudo v tistem skrivališču pod Prisankom? Kaj pa dela tam ves dan? Ali mu ni nič dolgčas?«

»Ne vem, mati,« odgovori pastirček. »Še nikoli ni govoril o tem. Samo to mi je povedal, da se je naveličal takega življenja.«

Ženica ni rekla besedice. Roke je sklenila na prsih, pa je povsila glavo. »Božja volja je tako,« je vzdihnila. »Naj se zgodi po božji previdnosti.« — In spet je utihnila in je zastrmela predse. Orenčka je zabolelo v srce, ko je gledal na molčečo mater. V svoji mladi duši je zaslutil, kako zelo mora trpeti ženica, ki jo je imel vsekdar rad in jo je spoštoval kot lastno mater. Že je odprl usta, da bi jo potolažil. A tedaj so se odprla sunkoma vežna vrata, in v hišo so stopili trije neznaní, bradati možje. Oboroženi so bili z dolgimi puškami in so se ozirali po vseh kotih.

»Oh, kaj pa zdaj?« je vzkriknila Kosmačevka, ko je zagledala tujce. Vstala je; toda takoj se je sesedla nazaj na klop. »Kaj hočete? Ljudje božji, kaj pa hočete?« je zajecjlala in se je stresla po vsem životu.

»Kosmačevka, v imenu postave vas vprašamo, kje imate skritega svojega sina Jerneja?« je izpregovoril tujec, ki je bil največji izmed treh. Glas njegov je bil zamolkel in neprijazen. Ženica se je še vedno tresla po vsem životu in zaman se je trudila, da bi izpregovorila. Besede so ji zastale v grlu in preplašena je gledala na tujce, ki so jo obstopili.

»Kje imate sina, vprašam?« je ponovil tujec glasneje. Tedaj pa se je zavedela ženica. Roko je položila na glasno utripajoče srce, pa je zajecjlala: »Moj sin? ... Moj Jernej? ... Oj, ne skriva se doma, ljudje, ne skriva se ... Da bi bil doma, o, da bi bil doma!«

Nejevoljno je zmajal veliki tujec z glavo, pa se je obrnil k tovarišema. »Vse izpraševanje ne izda nič,« je dejal godrnjaje. »Poiskati ga moramo sami.« — Tovariša mu prikimata in veliki tujec se obrne spet h Kosmačevki. »Če nočete govoriti, si ga poiščemo sami.« — Obrnejo se nato vsi trije. Velikan nažge ob lévi neokretno svetilko. Obrne se do Orenčka, pa mu veli osorno: »Primi svetilko in svetí nam!«

Vsak kot so potem preteknili. Šli so tudi v izbo, kjer sta stala Kosmač in Andrej napol oblečena. »Jerneja iščejo,« je zatarnala Kosmačevka. »Pravijo, da se skriva v hiši. Sveta Mati božja pomagaj!«

Kosmač in Andrej nista odgovorila nič. Orenček je pa svetil okrog-inokrog in se je držal zelo modro. A srce v prsih mu je poskakovalo radosti. Ej, dobro je vedel, kdo so ti ljudje. Takoj jih je spoznal. To so biriči, ki so prišli iz mesta, da ulové Jerneja. A ne najdejo ga — naj le iščejo — če se jim poljubi ... In smejal se je natihem Orenček. In svetil jim je z veliko vnemo v vsak kot.

»Tu ga ni,« je zamomljal veliki birič. »Pojdimo na podstrešje. Tam ga gotovo najdemo.« — In šli so nazaj v vežo in odtam na podstrešje. In preteknili so vse podstrešje, ves hlev so preteknili — pa brez uspeha. Godrnjali so biriči, ko so prišli nazaj na dvorišče. Ej, bili so prepričani, da zasačijo begunca in ga ugrabijo. A varali so se in praznih rok so morali oditi.

»Čujte, Kosmačevi,« je še zagrozil veliki birič. »Vemo, da imate sina skritega nekje blizu. Ne uide nam, nikdar nam ne uide. Vam pa povemo, da se čuvajte? Kajti možje postave smo, in gorje onemu, ki nas trapi!«

Tako je dejal veliki birič in se je obrnil. Za njim sta šla pa naglo tovariša, in kmalu so izginili vsi trije v temni noči. Kosmačevka in Orenček sta gledala molče za njimi. Stotisoč zvezd je gorelo na nebu. Samo tam nad temnimi snežniki je viselo nekaj črnega. Zdajnzdaj se je zasvetilo v medlem svitu. In tedaj se je videlo natanko, da vise nad snežniki črni oblaki.

»Hvala Bogu!« se je oglasila naposled Kosmačevka in se je oddahnila globoko. »Kako sem se prestrašila! Kar srce mi je hotelo utoniti ... Hvala Bogu, da se je izteklo vsaj tako srečno.«

Ničesar ni odvrnil Orenček. Zagledal se je bil v tisto črno, ki je viselo nad snežniki. Z glave je snel klobuček, pa je šinil z rokavom preko

Ob veliki cesti.

znojnega čela. »Nevihta prihaja,« je zamrmral. »Nocoj bo še treskalo. Nedelja je jutri, sveta nedelja. In mogoče bo deževalo ves dan.«

»Hvala Bogu!« je ponovila Kosmačevka še enkrat na glas. Pa sta odšla v hišo...

4.

Stari, grčavi, napol podrti borovci so gledali žalostno izmed peščevja in gručevja, ki se je širilo pod razdrtimi rogljati stenami strmega Prisanke. Kamor se je ozrlo oko, povsod pustinja brez življenja. Pritlikavo ruševje, ki se je plazilo pod onimi krivenčastimi borovci in je zapiralo vsako stezo, je samevalo z borovci. Le tuintam se je naselilo na pobočju razbite skale grmovje rdečega ravšja. Prijetno je dehtelo in njegovi mirni, pohlevni cvetovi so se ozirali hrepeneče gor na strmé stene, odkoder so migale mehke glavice belih, žametnih planink. Le tuintam je privedel ponosen, gibčen divji kozel svojo čredo, da se napase pod samotnimi borovci. Včasih se je oglasil v solnčnih višinah orel s svojim hrípavim glasom. Dvignil je tedaj divji kozel glavo. Na skalo je stopil, pa se je ozrl pazljivo na vse strani. Votlo je tedaj zašrmelo gori v skalovju — nekje na strmem robu se je prikazal lovec. Ustrelil je lepo žival, pa se je splazil sedaj v globok prepad, da pobere tam ustreljeno divjačino. In tedaj je na skali zažvižgal kozel presunljivo. Njegove koze se niti ozrle niso, ampak so se zaprašile preko gručevja. Bežale so po strmih stenah. Človeku se je zdelo, da se niti ne dotikajo skal. In potem je zavladal spet mir in samota. Brez življenja je ležala težko nad gručevjem in napol podrtimi borovci.

Tam, kjer je bilo ruševje najgostejše, je zelenela ozka trata. Izpod pečine je curljal skrit vir. Pretakala se je njegova bistra vodica preko trate in jo je namakala. In kraj tistega ruševja je zevala med dvema ogromnima skalama skrita lopa. Skoro popolnoma jo je zakrivalo ruševje, in težko, težko bi jo našlo človeško oko. Temna je bila lopa. Šele, ko so se oči nekoliko privadile mraka, je opazil človek v lopi ležišče. Slama in suha trava je bila nametana po tleh. Skrbno je bila pregrnjena z rjuho. Bolj daleč v ozadju je bilo pa napravljeno preprosto, kamenito ognjišče. Ogenj je gorel tam; nad ognjem pa je stala štirinožna ponvica, iz katere se je kadilo. Kraj ognjišča je pa čepel človek in je gledal naravnost v ponev. Ko se je prepričal, da je že dovolj kuhano, je vzel ponvico od ognja, pa je stopil vun pred lopo. Na trato se je vsedel, pa je pričel jesti svoje borno kosilo. Zleknil se je nato po trati in je zastrmel dol v dolino. Temni gozdovi so se širili okroginokrog njega, in videlo se je naravnost na senožeti na nasprotni gori. Pomračil se je tedaj človeku obraz. Žalost mu je legla na srce, in vzdihnil je globoko.

Bil je to Kosmačev Jernej. Skrival se je tu, da ga ne ulové biriči in ga ne tirajo nazaj na krvavo laško polje. Varno se je skrival tu; človeško oko še ni izteknilo njegovega skrivališča. Samo pastirček Orenček je vedel zanje, a pastirček Orenček je znal molčati kakor grob. Žalostno in samotno življenje je živel tu Jernej. Nikogar ni imel, da bi mu delal družčino, razen

njegovih misli. Toda njegove misli so bile žalostne in veselja ni bilo v njih. Prve dni mu je bilo še dosti dobro pri srcu. Saj je čutil, da je doma, doma na rodnih tleh, v okrilju dragih snežnikov. Toda tisti dnevi so minuli kmalu, in Jernej se je čutil zapuščenega. Prišle so k njemu bridke misli in so ga mučile noč in dan. Spoznal je tedaj, da ne bo mogel nikoli do doma in da bo moral preživeti še leta in leta tu v samoti, daleč od ljudi.

»Ne prenesem več tega, pa ne prenesem,« je govoril samsebi. »Povrnem se k vojakom, pa naj se zgodi karkoli.« — Domislil se je tega Jernej, in srce se mu je pomirilo. Vedno bolj mu je zorel ta sklep, dokler ni dozorel popolnoma. »Še danes ali jutri pojdem.«

Jernej je zastrmel v dolino. Nebo je bilo zakrito z gostimi oblaki, ki so se valili od juga. Nedelja je bila tisti dan. Gor iz doline je čul komaj slišno brnenje, podobno ubranemu petju srebrnih citer. Zagorski zvonovi so bili to, ki so zvonili doli v dolini. Razširile so se tedaj samotnemu fantu prsi in prevzela ga je čudna sladkost. Razjokal se je kakor otrok — na glas se je razjokal. Pokleknil je sredi trate, pa je sklenil roki. Njegove motne, s solzami zalite oči so zrle v nebo. »Bog, moj Bog!« je zaklical s pretrganim glasom. »Usmili se me in daj mi moči, da premagam težave. Saj se vrnem k včjakom, samo ti me spremljaj na tej težki poti . . .«

Tiho so brneli glasovi zagorskih zvonov krog njega, in lehak veter je šelestel med ruševjem. Jernej pa je klečal na trati in je poslušal zvonove. »Zadnjikrat jih slišim,« si je rekel, in v srcu mu je postalo mehko. »Bog ve, ali mi zvoné k pogrebu ali k življenju?« — Tako je mislil in molil, dokler niso zvonovi utihnili. Samo veter je še šumel in studenec je žuborel. Trudne in težke so postale Jernejeve oči. Naslonil se je na z mahom porastlo skalo in je zaprl oči. Prišlo je k njemu spanje in sanje so prišle s spanjem. Zato ni čul lahnih in plažočih korakov v ruševju. Hipoma se je pokazala izza goščave glava, in divje, nemirne oči so prežale na fanta. Raztegnile so se neznanču usta v škodoželjen posmeh. Pokimal je z glavo; potem je pa izginitil v ruševju. Po strmi steni se je plazil nato in je obstal gori v ozki špilji. Skrivna razpoka je režala tam, in tujec se je sklonil. Segel je z roko v razpoko in je vzel iz nje puško. Ogledoval jo je od vseh strani in obraz se mu je smehljaj zadovoljno. Ozrl se je nato dol v ruševje, za katerim je spal Jernej. Zasmel se je na glas in je zamahnil z roko. »Hehe, Kosmačev Jernej leži tam,« se je posmejal škodoželjno. »Pa bi moral biti pri vojaki. Čakaj, čakaj!« — Vrgel je puško preko rame in se je pričel plaziti po strmem skalovju. Bil je Melhar, Zakrajnikov hlapec.

Mračilo se je že tistega dne, ko je prišel Orenček na planino. Obstal je kraj ruševja, ki se je širilo na širokem pobočju strmega Prisanka. Prišedši tja, je nastavlil roki k ustom, pa je zažvižgal na prste. Človek bi bil zagotovo mislil, da se je splašil jastreb ob pečinah in je zabrlizgal prestrašeno. Tako dobro je znal pastirček Orenček posnemati živalske glasove. In niso pretekli trije hipi, že se je oglasilo nekje pod njim sovino skovikanje. Vsedel se je tedaj Orenček na trato. Nahrbtnik je položil kraj sebe in je čakal.

Kmalu so se začuli tihi koraki, in kraj pastirčka je stal hipoma Jernej. Ves zasopljen je bil in se je vsedel takoj kraj Orenčka. »Zgodaj si prišel danes, Orenček,« je izpregovoril Jernej. »Gotovo mi poveš kaj posebnega, ker si prišel tako zgodaj.«

»Seveda,« je odgovoril pastirček. »Veš, kar obstati nisem mogel več v dolini. Tako zelo me je gnalo na planino. Najprvo ti povem, da je umrla danes zjutraj stara Marina, mati ustreljenega lovca Franceta. Bog ji daj večni mir!« — Pastirček se je odkril pobožno pri teh besedah in je pogledal v nebo. Potem se je pa pokrtil zopet in je nadaljeval: »Veš, Jernej, ni se ti treba bati gozdarja, ker te je videl včeraj. Govoril sem z njim in mi je rekel, da se ti ni treba bati.«

»Ali res?« je vprašal Jernej. »Ali je res? Pa kaj ti je rekel gozdar? Povej mi, Orenček, kaj ti je rekel? Zelo sem radoveden.«

»I, no — govoril sem z njim včeraj na planini,« je odvrnil Orenček. »Prosil sem ga, naj molči o tebi in naj te ne izda. Pa me je prijel za uho. ‚Le brez skrbi bodi,‘ je dejal in rekel: ‚Nisem zato gozdar, da bi lovil skrivače. Kaj so meni mar begunci? Biriči naj jih lové!‘ — Hej, razumel sem, da sem kar poskočil od veselja.«

»Hvala Bogu!« je dejal Jernej in se je oddahnil. »Ali veš še kaj drugega novega?«

Orenčku se je nagubalo čelo. »Še vem,« je dejal. »Še nekaj hudega vem. Veš, sinoči so te iskali biriči na domu. Trije so bili. Oj, kako smo se prestrašili! Po tebi so izpraševali in so pretekli vsak kotiček. Hvala Bogu! Ničesar niso našli.«

Jernej je povésil glavo in je molčal. Naposled je pa le šinil z roko preko čela, pa je zamrmral: »Saj sem mislil, saj sem mislil... Pričeli so me iskati, in ne odnehajo, da me najdejo. A jaz jim grem s poti, še preden me zasačijo. Res pojdem jutri.«

»Jernej, pusti take misli,« je zaprosil Orenček, ker ga je pričelo že spet dušiti v grlu. »Glej, mati so mi dejali, da naj ti povem, da nikar ne obupaj. Dobro bo še vse zate; samo obupati ne smeš. Tako so mi rekli mati in so me še vprašali, če sem jih slišal.«

A Jernej ni odgovoril. Nemo je gledal prédse, kot bi premišljeval nekaj velikega. Stiskal je ustnice in ni trenil z očmi niti za trenutek. Naposled se je pa zgenil in se je prebudil iz misli. »Orenček,« je dejal, »Tebi povem, da sem bil velik strahopetec. Od vojakov sem pobegnil, ker sem bil bojazljivec. Sram me je zdaj... Toda zdaj bo vse drugače. Boš videl, Orenček, da bo drugače... Toda zdaj pojdi! Pozno je že, in čas je, da odideš.«

»Kaj bo tisto,« se je branil pastirček. A Jernej ga je silil, in naposled se je Orenček le vdal. Razvezal je nahrbtnik in je vzel iz njega kos za kosom. Bil je živež za Jerneja. Ta živež mu je poslala mati. Jernej je zavil vse to v bisago, in potem sta ostala sama.

»Vse bo še drugače, Orenček,« je spet izpregovoril Jernej, ko se je poslavljal od pastirčka. »Le verjemi mi, da bo še vse drugače in pa bolje.«

— Radostno ga je pogledal Orenček in se je zasmel v svojem srčnem veselju. »Verjamem, verjamem,« je rekel in se je zasukal na peti. »Lahko noč, Jernej.«

Orenček se je zaprašil navzdol po strmem pobočju. Jernej je pa gledal za njim, dokler ni izginil v mraku. Toda še je postal nekaj trenutkov. Vesel vrisk je zaslišal sém s planine, in Jernej se je nasmehnil. Saj je vedel, da je zavriskal Orenček v svoji srčni radosti. »Blagor mu! A nam gorje,« je zamrmral Jernej in je stopal potem počasi navzdol po nasprotni strani.

Orenček je prišel do koč. Tiho je bilo še vse okrog nje. Mir se je razprostiral po temni planini. Orenček je potrkal glasno na vrata, in stara Urša mu je odprla. »O, ti potepin!« se je razhudila. »Ali se zdaj pride na planino? Kod si se pa potepal?«

Orenček je šinil mimo nje. Naglo je splezal po lestvi na podstrešje. »Teta Urša, jutri vam povem vse,« je zavpil skozi odprtino. »Pri maši sem zmolil za vas trideset očenašev, da boste vedeli. Prav lepo sem jih zmolil. Lahko noč, teta Urša.«

Planšarica Urša se je namuznila. »Glej ga no,« je dejala samasebi. »Poređen je in navihan. A vendar ima zlato dušo. Kdo bi mu zameril? Kdo bi ne imel rad tega nateka?« — Urša je še mrmrala naprej nekaj nerazločnega. A Orenček je ni slišal več. Trikrat se je pokrižal. Potem se je pa zaril v seno in je zaspal, kot bi trenil... (Dalje.)

Deklamovanke.

6. Pajklja.

Na solncu pajklja tam sedi,
si mrežo plete, poje si:
Ti lom, ti lom, ti lom.

»Tako samotno tu sedim;
imetí gosta si želim.«
Ti lom, ti lom, ti lom.

Pa plete mrežo prelepo
pa misli si: »Kdo pride v njo?«
Ti lom, ti lom, ti lom.

Do nje mušica prileti:
»Pozdravljena, sestríca, mi!«
Ti lom, ti lom, ti lom.

Že nežna hišica stoji
in pajklja sredi nje sedi.
Ti lom, ti lom, ti lom.

Zaplete v niti si noge —
ne hasnijo ji nič solze.
Ti lom, ti lom, ti lom.

Plen dober pajklja jela je,
lepo si zraven pela je:
»Ti lom, ti lom, ti lom.«

Hoffmann von Fallersleben — Fr. Ločniškar.

Jezerske rože.

Pravljica z jezera.

Ob jezeru je stala kočica in umivala lesene noge v njem. Na klopici je sedela Mará ob bolni materi. Čez jezero je drsela jadrenica kakor bel labud. Visoka jadra so bila nizko sklonjena nad vodo, tako da se je zdelo, da se morajo zdaj pa zdaj dotekniti valov.

»Glej, mama, ravno proti nama gre!«

Mama je odprla oči — a ravno takrat se je čoln obrnil, jadro se je obrnilo na drugo stran. Naglo in neslišno je oddrsel beli labud nazaj po jezeru.

»Tako je vozil časih tvoj oče, Mara,« je izpregovorila mati. »Ko je bil še mlad, je tako vozil.«

»Mama, zakaj pa je umrl?«

»Prehladil se je bil, ko so lovili ribe. Tako se je prehladil kakor jaz, ko sem prala.«

»Mama, ti pa ne smeš umreti.« Stisnila se je k njej in jo objela. Mati jo je gladila po laseh.

»Denar nama bo pošel, Mara,« je vzdihnila. »Skrbi me. Mara, kaj, ko bi ti natrgala jezerskih rož in jih nesla vsako jutro h gospodi v park. Morebiti dobiš denarja zanje, da si bom mogla kupovati zdravil.«

Že drugo jutro, ko solnca še ni bilo na nebo, je veslala Mara na jezero in med ločjem natrgala belih jezerskih rož. Položila jih je v košarico in jih nesla v park. Tam je postavila košarico k nogam predse, se naslonila ob kostanj in čakala in z očmi prosila gospodo, ki je hodila tam mimo k jezeru, da bi kaj kupili.

Le tuintam se je kdo ozrl nanjo, pa je šel mimo. Košarica je ostala polna.

Tako je slonela ob kostanju vsako jutro, s košarico svežih rož pred nogami; prosila je z očmi mimoidoče, naj kupijo, in je žalostno gledala za gospodo.

Redko je obstal kdo pred njo in kupil rožo. Komaj vsak drugi dan parkrat se je to zgodilo; večinoma je ostala košarica polna.

Bledih ličec, žalostnih oči je Mara ponujala rože. In žalostnega srca se je vračala k materi domov.

»Pojdi, Mara,« ji je rekla bolna mati, »pojdi na otok k Mariji! Veliki Šmaren je jutri. Natrgaj najlepših rož in jih nesi na njen oltar. In moli k nji in jo prosi za moje zdravje! — O Marija, ti Jezerska roža — tako ji reci, Mara — o Marija, ti Jezerska roža, daj moji mami zdravja!«

Zjutraj je natrgala Mara najlepših rož, jih povila v šopek in odveslala z njimi čez jezero.

Jezero je bilo praznično, temnomodro, valčki so se razbijali ob čolnu in Mari se je zdelo, da jo pozdravljajo.

Tudi Marin obraz je bil ves praznično-vesel in v njenem srcu ni bilo žalostne misli. Kakor tisto jasno velikošmarniško jutro je bila njena

duša — vsa čista, vsa brezmadeža. Pogledovala je na šopek jezerskih rož, ki ga je imela v naročju, in njene oči so bile polne upanja.

Priveslala je k otoku, izstopila in šla na griček; vse polno romarjev je bilo že gori. Nesla je šopek v cerkev k Marijinemu oltarju. Tam je pokleknila, dvignila roke in šopek in uprla oči v Marijo.

»O Marija, ti Jezerska roža, daj moji mami zdravje!«

Marija jo je gledala z nebeško-milimi očmi.

Iz oči so Mari zdrknile solze in kanile na šopek; biserno so se zablestele na snežnobelih cvetovih. In potem je Mara položila šopek z vsemi svojimi tihimi željami, s čistimi in nežnimi prošnjami; darovala ga je iz ljubezni do mamice, v zaupanju do Marije. Tedaj so rože na široko odprle svoje cvetove, kakor da bi jih nenadoma orosila sveža rosa; med cvetovi so se skrile Marine solze kakor veliki kristalni biseri — — —

In prihodnje jutro po tem dogodku so med ločjem na jezeru vzcvetele čudežnolepe jezerske rože. Ko je Mara priveslala tja s čolnom, je obstrmela nad njimi; tako lepih še ni trgala. Njih beli venčni listi so se na široko odpirali, med cvetovi pa se je svetlikalo in blestelo kakor kaki veliki kristalni biseri.

Mara je nabrala polno košarico rož in jih nesla v park; tam je postavila košarico predse na tla in se naslonila na kostanj. Gospoda je hodila v park in se je trumoma ustavljala pred deklico s čudovitimi jezerskimi rožami.

Mara je prodala vsak dan vse — in je lahko kupovala mamiči zdravil.

In mati je ozdravela.

Nekega jutra potem sta šli obe na jezero, natrgali sta čudovito-lepih jezerskih rož in odveslali z njimi na otok k Mariji. Pač prisrčno sta se morali zahvaliti Mariji — najlepši jezerski roži — za tako velike dobrote!

Bogdan.

Na livadi.

Livada dom je moj krasan,
vsa duša tu živi;
kaj meni mar je hrup glasan?
Srce se tu vmiri.

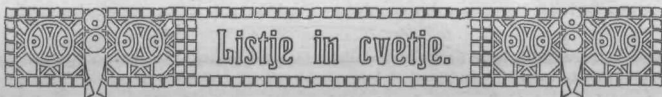
Vijolic, vrtnic gledam stas
in sladki njih smehljaj;
tu slišim drobnih ptičic glas . . .
Kako je lep ta raj!

Ko pade mrak in dan zaspi,
nebesni gledam čar:
nad mano baldahin visi
in sveti zvezdic žar . . .

Livada bajna je mladost,
ti ljubi jo in poj!
Na njej okusil boš sladkost
in našel domek svoj.

M — č.

Resnice in bodice.

Trosi Maksimov.

11.

Alkohol in nikotin
praznita nam žepe.
Prvi je peklenščkov sin,
drugi zdravje tepe.

12.

Prstan in verižica zlata
nista bogastva poroka:
vabita pa v bližino tata
kakor igrače otroka.

13.

V dneh bridkosti naj tolaži
up te ta,
da se vsaka stvar na zemlji
kdaj skonča.

Modrost v pogovorih domačih in tujih.

Dosti.

Veliko že imajo ljudje, le dosti nikoli.
Vsak ima sam s seboj dosti opraviti.
Kdor nima nikoli dosti, je vedno ubožec.
Zadovoljnež ima brž dosti.

Reki: Ako ti ni dosti, ni morje slano.
Sele zdaj ima dosti. (*O skopuhu, ko umrje.*)

Drag.

Drag kruh, kjer denarjev ni.
Drago prodaj, a pravo izmeri.
Ako ni lepo, saj tudi ni drago.
Kar ni lepo, ni drago.
Čim dražje, tem ljubše. — *Kar je drago,*
najbolje diši.
Kar je drago, dolgo traja. (*Vsak bolj*
varaje, da se ne izpridi.)

Boljše drago pa dobro nego ceno pa
slabo.

Drago se kupi, kar se izprosi.

Reki: To bi bilo še v dar predrago.

Drago je moral plačati. (*Če je kdo imel*
veliko škodo.)

Draginja.

Draginja tepe le reveže. — Kadar je
draginja, veljajo otrobi toliko kot moka. —
Draginja napravi dober semenj.

Po draginji pride izobilje.

Drevesce.

Mlado drevesce se da zravnati, ulomi
se staro drevo.

Dokler je drevesce m'ado, ga lahko pri-
pogneš, kamor hočeš.

Od mladega drevesca vejico lahko od-
češneš, od starega jo moraš odsekati.

Mladim drevescem je treba zmiraj kaj
odsekati ali odrezati, da ravno rastejo. (*Tre-
ba stroge vzgoje.*)

Drevesce, ki hoče previsoko zrasti, je
treba prizravati.

Drevesce, ki je bilo ravnokar presajeno,
lahko otrok izruje. (*Vsaka naprava se v za-
četku, ko še ni utrjena, lahko uniči.*)

Če se mlado drevesce preveč obtežuje,
mora pasti. (*Pri mladini je zelo škodljivo*
vsako pretiravanje.)

Ni tako majhnega drevesca, da bi ne
imelo svoje sence.

Najmočnejše drevo je bilo nekdanj tudi
drevesce. — Iz drevesca nastane drevo.
(*Mladina — naša nada in naš ponos.*)

Rešitev rebusa v številu 7.

3 krat 6 in 15 je 3 in 3 deset
($3 \times 6 + 15 = 33$)

Prav so rešili: Debelak Marinka,
učenka IV. razr. v Smartnem pri Litiji; Hor-
vat Anica, učenka v Ljutomeru; Vozlič Hed-
vika, učenka v Cvenu; Benedik Marija, učen-
ka VI. razr., Bogomila, učenka IV. razr. in
Janko, učenec II. razreda na Bledu; Bischof
Mimica, učenka I. razreda v Lichtenturnič-
nem zavodu v Ljubljani.

Odgovor na šaljivo vprašanje v številu 7.

Pepček se je zlagal.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsakega meseca in stane s prilogo vred za vse leto 5*20 K,
za pol leta 2*60 K. — Uredništvo in upravnništvo Pred škofijo št. 6 v Ljubljani.

Izdaja društvo „Pripravniki dom“. — Urejuje Ant. Krčič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.